

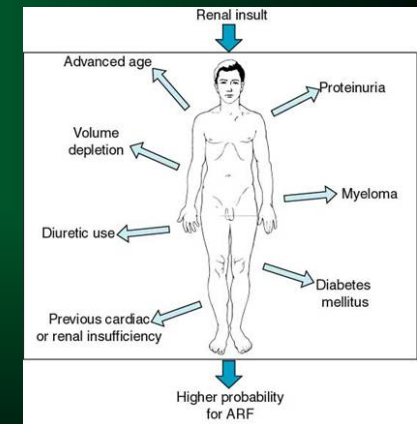
Speciální patofyziologie ledvin

Akutní selhání ledvin
Chronické selhání ledvin

12.12. 2007

Akutní selhání ledvin

- ✓ Způsobeno významným poklesem glomerulární filtrace a exkrečních funkcí obou ledvin
  - ✓ náhle vzniklá neschopnost ledvin přiměřeně regulovat solnou a vodní rovnováhu a vylučovat metabolické odpady
- ↓
k odhadu závažnosti
- ↓
plazmatické koncentrace urey a kreatininu

Fernando Líaño

Selhání ledvin se může vyvinout:

- ✓ Náhle u člověka, jehož funkce ledvin byla předtím normální
- akutní selhání
- ✓ je důsledkem chronického renálního onemocnění, kdy docházelo k postupnému poklesu renálních funkcí
- chronické selhání

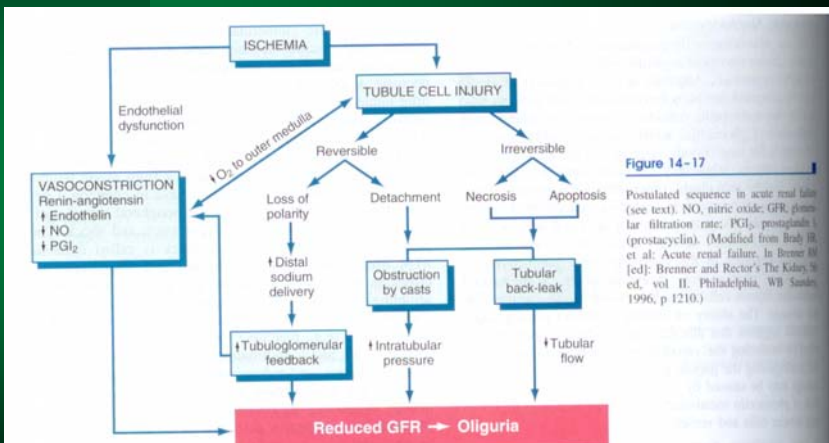

Figure 14-17

Postulated sequence in acute renal failure (see text). NO, nitric oxide; GFR, glomerular filtration rate; PGI₂, prostaglandin (prostanoid). (Modified from Brady RR, et al: Acute renal failure. In Brenner [ed]: Brenner and Rector's The Kidney, 7th ed., vol II. Philadelphia, WB Saunders, 1996, p 1210.)

Fáze a rizika akutního selhání ledvin

✓ většinou náhlý pokles exkrece moči

< 500 ml/den ⇒ oligurie

< 100 ml/den ⇒ anurie

✓ někdy 1-2 l moči/den ⇒ nonoligurické ASL (poškození tubulů)

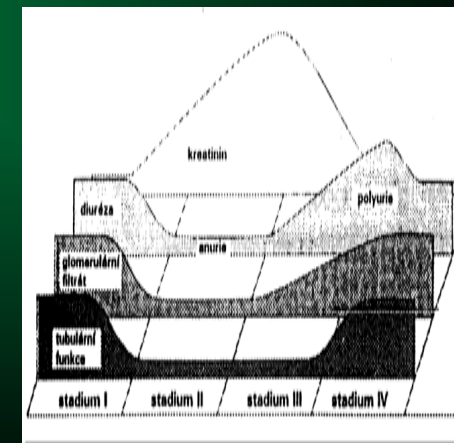
Časový průběh změn diurézy u akutního selhání ledvin

1. Iniciální fáze

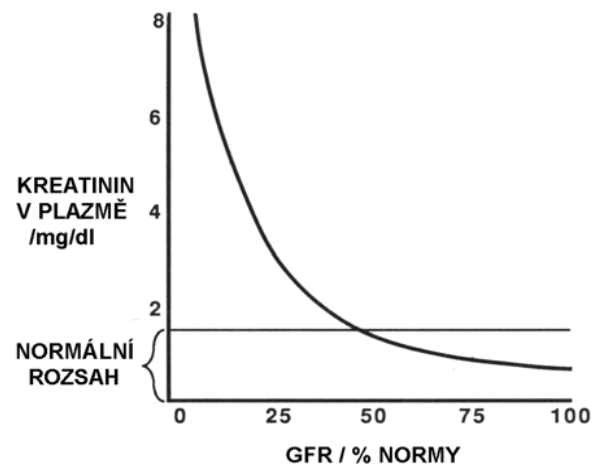
2. Oliguricko-anurická fáze

3. Diuretická fáze

4. Zotavovací fáze

Vztah mezi koncentrací kreatininu v krvi a GFR je hyperbolický, a tudíž z diagnostického hlediska je koncentrace kreatininu málo citlivý indikátor renální filtrace.

Etiologie a patogeneze

✓ u 70% pacientů s akutním renálním selháním

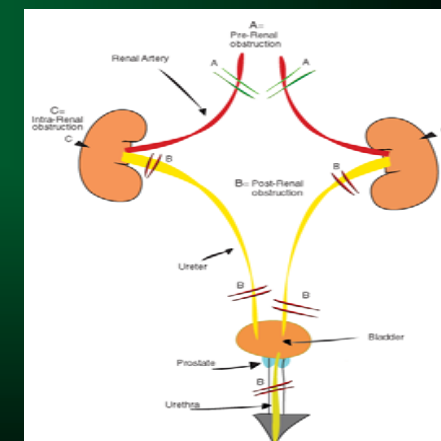
→ akutní tubulární nekróza

✓ Rozdělení:

1) prerenální azotemie

2) renální azotemie

3) postrenální azotemie

- Obecně mají společné to, že působí pokles glomerulární filtrace, ke kterému dojde náhle

▼ Příčinou:

- snížený průtok krve glomeruly
- zvýšení tlaku v ledvinových tubulech a v Bowmanově pouzdře

Prerenální azotemie

1) selhání srdce jako čerpadla

- ▼ Akutní IM
- ▼ arytmie s nízkým minutovým výdejem
- ▼ tamponáda perikardu

2) hypovolemie

- ▼ ztráta celé krve (hemoragie)
- ▼ ztráta plazmy - renální
  - extrarenální

3) pokles odporu v systémové cirkulaci

- ▼ sepse
- ▼ antihypertenzní terapie

Prerenální azotemie

- ▼ způsobena poklesem TK s následným snížením perfúze jinak normálních ledvin

sníží-li se TK pod pásmo autoregulace
(8-11kPa)

sníží se GFR

- ▼ reverzibilní, jestliže je vyvolávající příčina korigována

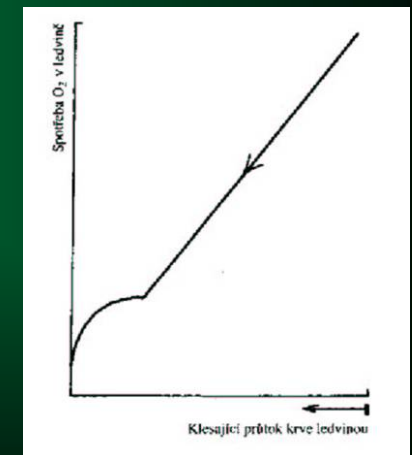
- ▼ Snížení průtoku krve ledvinami nejenom snižuje množství glomerulárního filtrátu, ale

- ▼ může způsobit poškození ledvin z nutričních důvodů

především následkem nedostatečného přívodu kyslíku

⇒ akutní tubulární nekróza

Renální azotemie

- ✓ primární onemocnění ledvin
- ✓ extrarenální nemoci

- postižena určitá strukturní součást ledviny

- 1) nemoci cév
- 2) glomerulární nemoci
- 3) tubulární nemoci
- 4) nemoci intersticia

Postrenální azotemie

- způsobena obstrukcí vývodných cest močových

- ✓ močové kameny
- ✓ benigní hypertrofie prostaty
- ✓ tumory prostaty, měchýře, střeva, ovaria...
- ✓ retroperitoneální fibróza
- ✓ neurogení dysfunkce

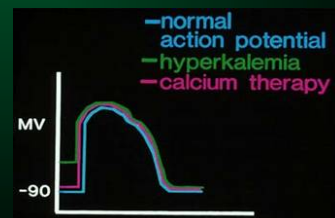
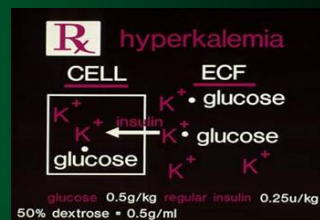
Terapie ASL

1. Terapie základního onemocnění

2. Úprava hypotenze a hypovolemie (zábrana přechodu prerenální azotemie k ATN)

3. Léčba hyperkalémie:

- ✓ Ca-glukonicum
- ✓ NaHCO₃, 20% glukóza + insulin
- ✓ iontoměniče

4. Léčba metabolické acidózy

5. Th. selhávání srdce, hypertenze

6. Léčba infekčních komplikací

7. Dialyzační léčba - hemodialýza
- (peritoneální dialýza)
- hemoperfúze

1. Vaskulární nemoci

**A: obstrukce
ledvinných cév**

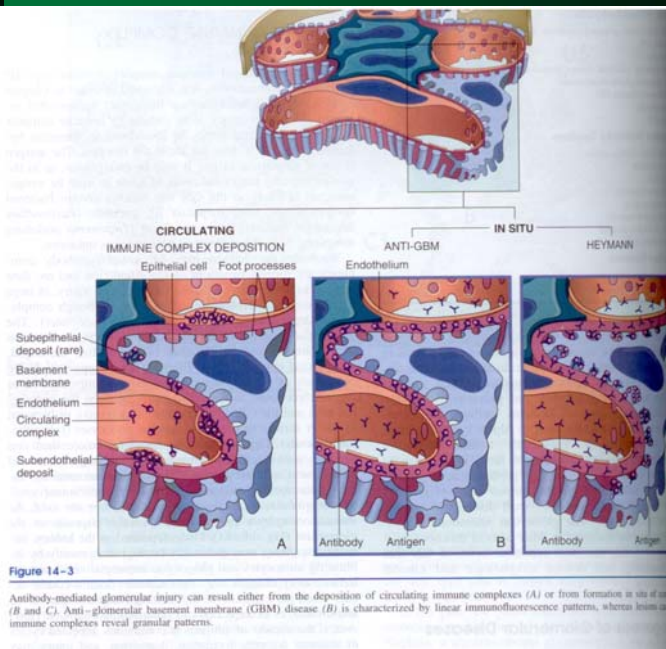
- ✓ embolie do renální arterie
- ✓ bilaterální stenosa či trombóza ren. arterie
- ✓ trombóza renálních vén

**B: změněný odpor
ledvinných cév**

- ✓ ↓ postglomerulárního odporu (inhibitory ACE)
- ✓ ↑ preglomerulární odpor (antiflogistika...)
- ✓ neznámý mechanismus? (reakce na RTG kontrastní látky...)

2. Glomerulární nemoci

- ✓ jakákoliv nemoc nefritického typu (jakákoliv forma glomerulonefritidy)

3. Tubulární nemoci

**A: Akutní tubulární
nekróza**

- ✓ ischemie
- ✓ toxiny - ATB..
- ✓ masivní hemolýza, rabdomyolýza

**B: Ucpání tubulů
myelomovými
proteiny**

4. Intersticiální nemoci

A: alergické reakce
na léky

B: idiopatické nemoci
intersticia

- ✓ diuretika
- ✓ analoga PNC

Chronické selhání ledvin

- je konečným stadiem chronických renálních onemocnění
- a) asymptomatické stadium - s postupným zhoršováním renálních funkcí
- b) konečné stadium - s uremickou symptomatologií

Etiologie

- různá, takřka všechny nemoci
ledvin

- 50% - některá forma GN
- 20% - diabetická nefropatie
- 30% - ostatní (intersticiální nefritis,
nefroskleróza, ireverzibilní
ASL...)

Konečným stavem ⇒ konečné stadium
ledvinné choroby
(ESRD „end-stage renal
disease“)

Chronické renální selhání -etiologie

- ✓ Diabetes mellitus (28%)
- ✓ Hypertenze (25%)
- ✓ Glomerulonefritidy (21%)
- ✓ Nemoc polycystických ledvin (4%)
- ✓ Jiné (23%): obstrukce, infekce etc.

Patogeneze

- jde o ↓ počet fungujících nefronů

příznaky: až po zániku > 50% nefronů

primárním účinkem - ↓ renální vylučování s
nahromaděním odpadních látek

Klinické manifestace CHRS

- ✓ Retence Na⁺ a vody
- ✓ Hyperkalemia
- ✓ Metabolická acidóza
- ✓ Minerální a kostní metabolismus
- ✓ Nemoci srdce a plic
- ✓ Hematologické abnormality
- ✓ Neuromusculární abnormality
- ✓ Gastrointestinální abnormality
- ✓ Endokrinopatie
- ✓ Dermatologické abnormality

Stadia CHSL

1. Stadium- mírné CHSL:

- ✓ Koncentrace kreatininu v krvi: do 220 umol/l
- ✓ Clearance: 50-79 ml/min
- ✓ exkreční a regulační funkce zachovány

2. stadium- středního stupně-mírná azotemie:

- ✓ Koncentrace kreatininu v krvi: 230-530 umol/l
- ✓ Clearance: 20-49 ml/min
- ✓ neschopnost koncentrovat moč, nokturie
- ✓ mírná anémie

3. Stadium- vážné CHSL:

- ✓ Koncentrace kreatininu v krvi: 540-880 umol/l
- ✓ Clearance: 10-19 ml/min
- ✓ pokročilá anémie
- ✓ hypokalcémie, hyperfosfatémie
- ✓ metabolická acidóza
- ✓ izostenurie a nokturie

4. stadium- urémie (> 90% nefronů zničeno):

- ✓ Koncentrace kreatininu v krvi: > 880 umol/l
- ✓ Clearance: < 10 ml/min
- ✓ poruchy mnoha systémů

Terapie chronického selhání

1) konzervativní:

- ✓ úprava příjmu tekutin
- ✓ příjem Na⁺, K⁺
- ✓ příjem bílkovin
- ✓ léčba komplikací (kostních, hypertenze, infekcí...)
- ✓ úprava dávkování léků

2) dialyzační léčba

3) transplantace ledviny

Proteinurie

- ✓ Méně než 150 mg/den
- ✓ Skládá se z filtrovaných plazmarických proteinů (60%) a tubulárních Tamm-Horsfall proteinů (40%).
- ✓ Hlavní složkou-albumin (20%)
- ✓ U zdravých jedinců se denně vyloučí méně než 20 mg (15 ug/min)

Proteinurie

- ✓ Proteinurie obvykle odráží nárůst glomerulární permeability pro makromolekuly proteinů.
- ✓ *Mikroalbuminurie* definována přítomností >30 a <300 mg albuminu v moči denně

Table 2:

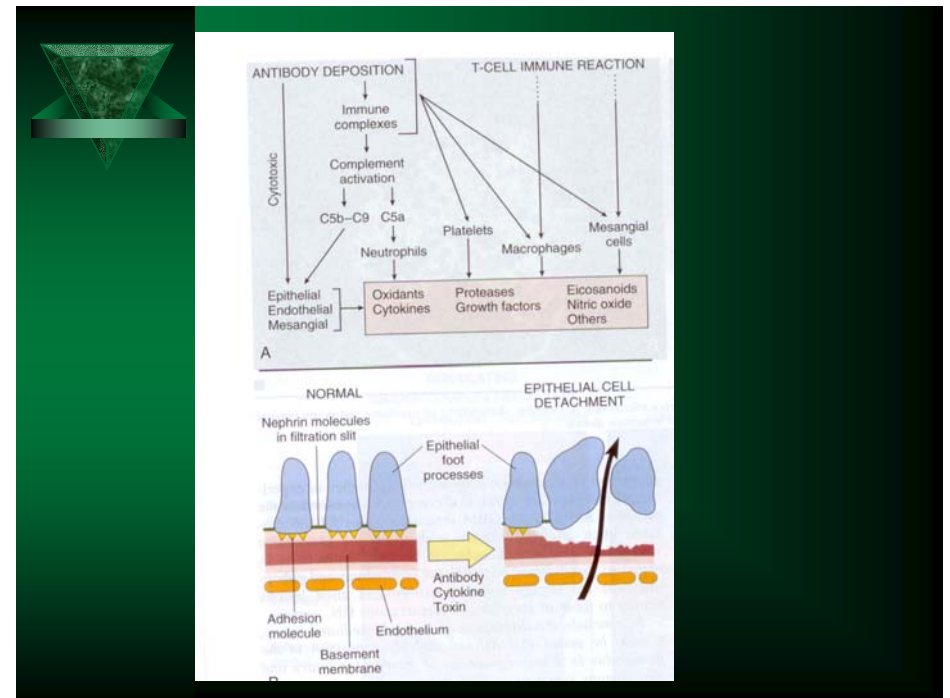
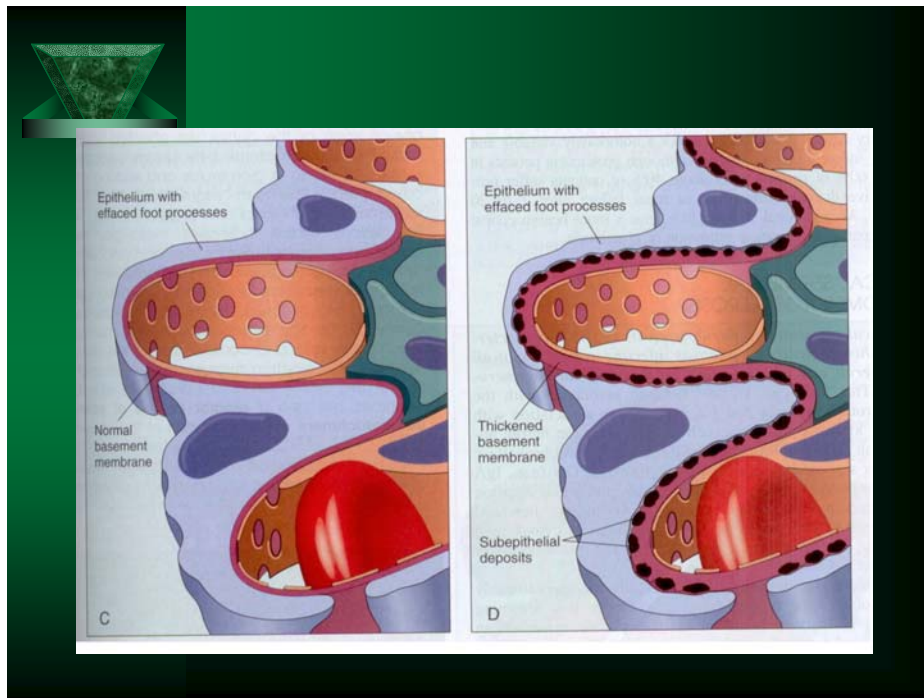
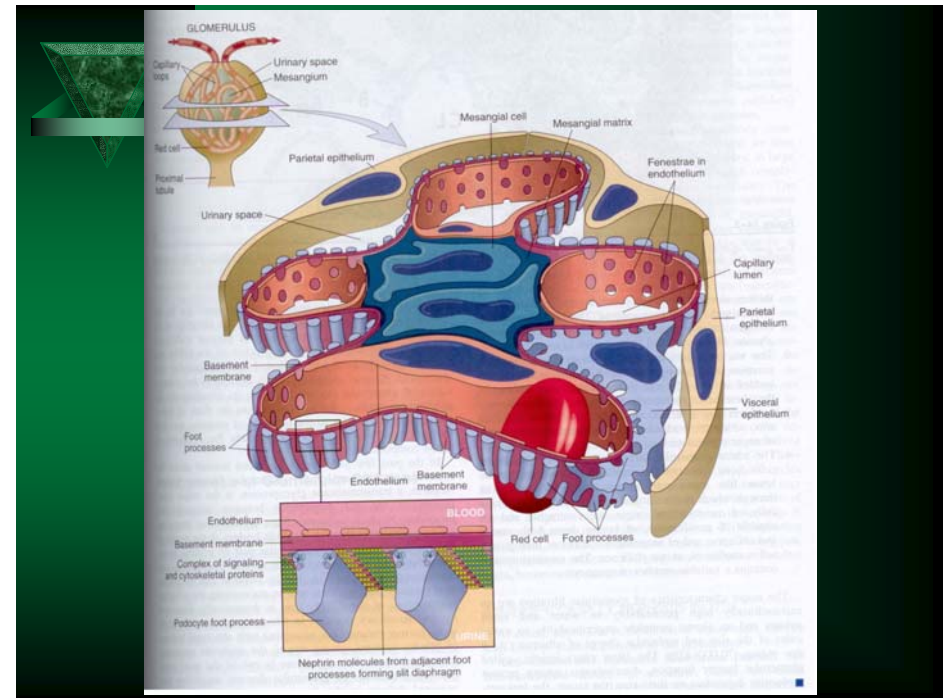
Definice abnormalit exkrece albuminu

Kategorie	Sběr moči		Vzorek
	24-h sběr moči (mg/24 h)	(ug/min)	(ug/g kratininu)
Normální stav	< 30	< 20	< 30
Mikroalbuminurie	30-299	20-199	30-299
Klinicky Clinical proteinuria	> 300	> 200	> 300

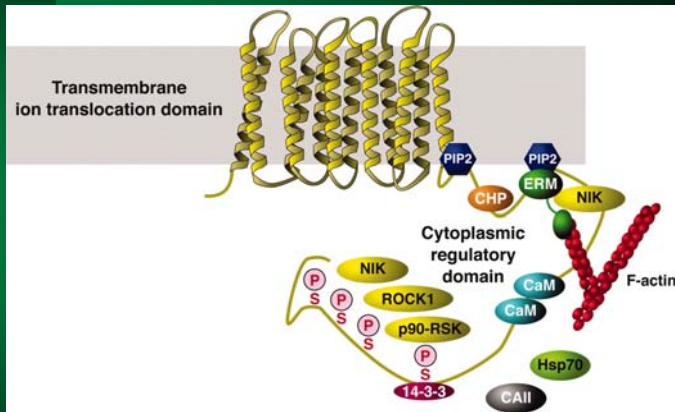

3 typy proteinurie 1- glomerulární

- ✓ Poškození bazální membrány glomerulů
- ✓ Zničení a ztráta výběžků podocytů
- ✓ Kombinace?

Schematická reprezentace Na⁺/H⁺ exchanger isoformy 1 (NHE1) a interakčních signálních molekul

Baumgartner, M. et al. Am J Physiol Cell Physiol 287: C844-C850 2004;
doi:10.1152/ajpcell.00094.2004

Copyright ©2004 American Physiological Society

AJP - Cell Physiology

2. Tubulární proteinurie

- ✓ nízkomolekulární látky jako B2 mikroglobulin, aminokyseliny a lehké řetězce Ig (cca 25000 kD) jsou snadno filtravány a reabsorbovány v proximálním tubulu.

3. Proteinurie z přeplnění („overflow“)

- ✓ Zvýšená exkrece proteinů s nízkou molekulární hmotností (mnohočetný myelom) přetíží kapacitu jejich reabsorbce v proximálních tubulech.

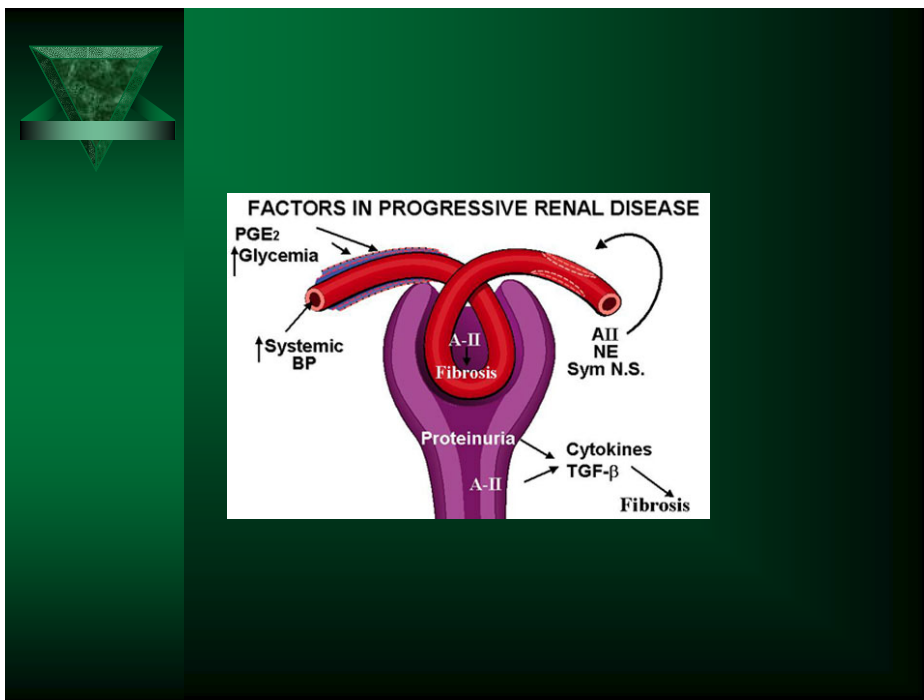
Klinické příznaky proteinurie

- Při proteinurii nad 3g denně
- ✓ Zpěněná moč v důsledku zvýšených lipidů v moči (volný tuk, kapénky tuku v močovém sedimentu, tuková tělíska nebo tukové kameny).
  - ✓ Edémy

Differential Diagnosis of Kidney Disease by Varying Levels of Proteinuria	
Proteinuria Less than 1-2 Grams Daily	
<ul style="list-style-type: none"> •Nephrosclerosis* •Tubulointerstitial disease* •Polycystic kidney disease •Orthostatic proteinuria •More benign forms of glomerular disease (eg, IgA nephritis)* 	
Proteinuria Greater than 3.5 Grams Daily (Nephrotic-Range)	
Primary glomerular disease <ul style="list-style-type: none"> •Minimal change disease •Membranous glomerulonephritis* •Focal and segmental glomerulosclerosis* •Membranoproliferative glomerulonephritis Secondary nephrotic syndrome: glomerular disease associated with specific causes <ul style="list-style-type: none"> •Systemic disease <ul style="list-style-type: none"> •Diabetic nephropathy* •Systemic Lupus Erythematosus •Amyloidosis •Vasculitic-immunologic diseases (Wegener's, Goodpasture's, Polyarteritis) •Infectious disease <ul style="list-style-type: none"> •Post-streptococcal glomerulonephritis •Hepatitis B and C* •Bacterial endocarditis •HIV* •Malignancies <ul style="list-style-type: none"> •Lymphoproliferative disorders, Hodgkin's (minimal change) •Solid tumors (membranous) •Medications <ul style="list-style-type: none"> •Nonsteroidal anti-inflammatory drugs* •Gold, mercury, heavy metals •Penicillamine •Lithium •"Street" heroin •Hereditary and metabolic disorders <ul style="list-style-type: none"> •Alport's syndrome •Fabry's disease •Sickle cell anemia •Nail-patella syndrome •Others <ul style="list-style-type: none"> •Accelerated hypertensive nephrosclerosis •Massive obesity •Transplant rejection nephropathy 	
Most common disorders in adults	

Nefrotický vs. nefritický syndrom

- ✓ Nefrotické nemoci:
  - Závažná proteinurie
  - Depozita imunokomplexů postihující epitel
  - Nepřítomnost buněčné zánětlivé reakce
- ✓ Nefritické nemoci:
  - Variabilní proteinurie
  - Depozita imunokomplexů subendoteliálně nebo v BM
  - Buněčná zánětlivá reakce

Hemodialýza

- ✓ První „umělou ledvinu“ použil Kolff v roce 1943 v Holandsku, u nás 1955
- ✓ 2 hlavní fyzikální principy - difúze a ultrafiltrace přes semipermeabilní membránu
  - celulózová (kuprofan)
  - syntetická (polysulfon, polyamid)

Nefritický syndrom

- ✓ Proteinurie (bílkoviny v moči)
- ✓ Hematurie (krev v moči, obvykle hemoglobinové válce)
- ✓ Hypertenze
- ✓ Proměnlivé příznaky renální insuficience:
- ✓ Azotémie (zvýšený obsah dusíkatých látek v krvi)
- ✓ Oligurie (snížená produkce moči <400 mL/day)

Nefrotický syndrom

- ✓ Masivní proteinurie (>3,5g/ den)
- ✓ Hypoalbuminemie
- ✓ Hyperlipidemie
- ✓ Otoky
- ✓

Hepatorenální syndrom

- ✓ Rozvoj ASL u pacientů s pokročilým onemocněním jaterního parenchymu bez klinických, laboratorních nebo anatomických nálezů poškození ledvin
- ✓ Význam mají: * snížení průtoku krve ledvinami při celkově hyperkinetické cirkulaci (typické pro jaterní selhání) – díky poklesu TK v důsledku periferní vazodilatace
* aferentní konstriktce ledvinových cév s následnou ischemií kůry ledvin důsledkem aktivace sympatiku

Mechanismy:

- aktivace sympatiku
  - aktivace RAS
  - endotoxémie (např. endotelin)
  - ↓ tvorba kalikreinu (útlum aferentní vazodil)
  - aktivace ET-1
  - „hepatorenáln reflex“ (serotonin)
- ↑ produkce - prostacyklinu
- bradykininu
- látky P
- NO
- endotelinu - 3

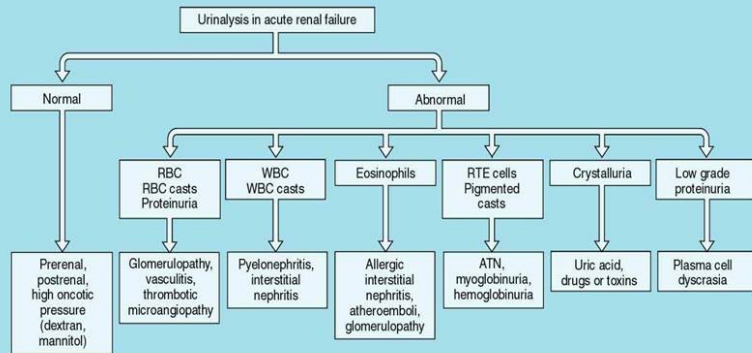
Odlišit „pseudohepatorenální syndromy“ (infekce, autoimunitní onemocnění, amyloidózy....)

Hemolytickoureemický syndrom

- ✓ Stav způsobený poškozením endotelií ledvinových arteriol toxinem (např. verotoxinem E. coli) při některých GIT infekcích
  - ✓ Současně bývá hemolytická anémie
↓
zdroj hemoglobinurie
  - ✓ také trombocytopenie – krvácivé projevy
- ⇒ Syndrom kombinující projevy ASL s projevy hemolýzy erytrocytů a krvácivými projevy
- Etiologie : často ??

Analýza moči

Brian G. Dwinell & Robert J. Anderson

Funkční vyšetření

Koncentrace Na⁺ v moči:

- ✓ při prerenální azotemii, akutní GN či změněném cévním odporu - tubuly fungují dobře účinně odstraňují Na⁺ ze sníženého množství filtrátu
(Na⁺ v moči < 20 mmol/l)
- ✓ u postrenální azotemie:
(Na⁺ v moči > 40 mmol/l)

Zvýšení poměru (Purea/Pkreat)

Normálně: < 20:1

- vysoká koncentrace ADH u prerenální azotemie a hepatorenálního syndromu

tvorba koncentrované moči

Zvýšená reabsorpce vody zpomaluje tok moči v tubulu - to umožňuje ↑ reabsorpci urey

a tím ↑ Purea/Pkreat

Osmotická koncentrace moči

- ✓ při prerenální azotemii:
> 500 mOsm/kg
- ✓ při poškození tubulů:
< 350 mOsm/kg

Další dg. prostředky

Serologické testy

- ✓ ASLO
- ✓ anti-DNA
- ✓ složky komplementu

Zobrazovací technika

- ✓ ultrazvuk
- ✓ radioizotopové vyšetření...

Děkuji za pozornost

